

Говор високог представника Валентина Инца пред Савјетом безбједности УН-а

Господине предсједниче, ваше екселенције, даме и господо,

Захваљујем вам се што сте ми данас пружили прилику да представим свој шести извјештај у својству високог представника, и четрдесети извјештај до сада.

Ово је мој први извјештај пред овим тијелом који подносим у искључивом својству високог представника, након раздвајања од Канцеларије специјалног представника ЕУ, до којег је дошло 1. септембра ове године, са доласком Петера Соренсена, новог шефа Делегације Европске уније. Нас двојица тијесно сарађујемо на терену и путем заједничког приступа очекујем да ћемо показати јединство и одлучност међународне заједнице да помогне напредак Босне и Херцеговине у остваривању њених тежњи на путу ка евро-атлантским интеграцијама, осигуравајући при томе потпуно поштовање и имплементацију Општег оквирног споразума за мир-Дејтонског споразума, и непоништавање ефеката ранијих реформи којима је спровођен тај споразум.

Када сам вам се обратио прије годину дана истакао сам, с дозом уздржаног оптимизма, да је, упркос свим потешкоћама с којима се Босна и Херцеговина суочавала, у протеклој години забиљежено неколико позитивних помака, посебно у контексту регионалне сарадње и помирења, те увођења безвизног режима за путовање у земље Европске уније. Желим да напоменем да предсједник Србије Борис Тадић и предсједник Хрватске Иво Јосиповић и даље са пажњом прате догађаје у Босни и Херцеговини, и регионална ситуација је још увијек боља него у било којем другом периоду након рата.

Међутим, од мог посљедњег извјештаја, у Босни и Херцеговини и

даље имамо на сцени политичку стагнацију и назадовање. Када сам вам се прошли пут обратио у мају ове године, био сам приморан да поднесем специјалан извјештај у којем су детаљно наведена озбиљна кршења одредби Дејтонског споразума од стране једног од два босанскохерцеговачка ентитета. Нажалост, од тада, упркос доброј вољи међународне заједнице, настављени су покушаји оспоравања Дејтонског споразума.

Један од основних разлога за ова оспоравања лежи у самој суштини политичке сцене у Босни и Херцеговини, гдје политичари показују јако мало спремности на компромис, избјегавају дијалог о кључним питањима и редовно злоупотребљавају систем.

Више од дванаест мјесеци након општих избора још увијек није формиран Савјет министара на државном нивоу, а многе државне институције су под великим политичким, институционалним и економским притиском који сасвим јасно утиче на њихову ефикасност и функционалност. Државни буџет за 2011. годину тек треба да буде усвојен, а државне институције једва опстају на основу привременог финансирања. Изгледа да смо још увијек далеко од могућности да ускоро буде усвојен буџет за 2011. или 2012. годину. Процеси прикључивања Европској унији и евро-атлантским интеграцијама и даље у суштини остају блокирани због непрекидног спровођења уске етно-националистичке политике. Не изненађује да у таквој ситуацији економија и даље испашта. У том контексту, међународне агенције које одређују кредитни рејтинг деградирале су позицију Босне и Херцеговине, али не због економских разлога, конкретно наводећи при томе негативну политичку ситуацију у Босни и Херцеговини. У свом годишњем извјештају о постигнутом напретку који је остварила Босна и Херцеговина, Европска комисија је такође указала на политичке проблеме у земљи.

Током периода на који се односи овај извјештај, Република

Српска је наставила с правним и законским активностима и оштром реториком којима се доводе у питање босанскохерцеговачке државне институције, надлежности и закони, као и моја овлаштења према Дејтонском споразуму и релевантним резолуцијама Савјета безбједности УН-а.

Иако је 1. јуна опозвана одлука Народне скупштине РС о референдуму од 13. априла, спорни закључци усвојени истог датума и даље утичу на политику РС према институцијама БиХ те према мојој канцеларији и мандату. Треба да нагласим да је РС повукла своју одлуку о референдуму тек након директне, личне интервенције леди Кетрин Ештон, високе представнице Европске уније за спољне послове и безбједносну политику. Овом приликом желим да се јавно захвалим госпођи Ештон на њеном ангажману, чиме ми је омогућила да избјегнем употребу извршног мандата с обзиром да се у овој фази процеса настојим уздржати од кориштења овлаштења кад год је могуће ријешити проблеме другим путем.

С тим у вези, те поштујући принцип политичке одговорности, током извјештајног периода спроводио сам дуготрајну политику уздржавања од употребе извршних овлаштења осим ако је то апсолутно неопходно, без обзира на актуелне политичке проблеме. Заправо, једини случај у протеклих шест мјесеци у којем сам употребио извршна овлаштења било је укидање санкција које је наметнуо мој претходник везано за несарадњу са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију. То сам учинио након хапшења Ратка Младића и његовог изручења у Хаг, као посљедњег хашког бјегунца оптуженог за злочине у вези са ратом у БиХ. То је био једини пут да сам користио извршна овлаштења током протеклих шест мјесеци. Осим тога, нисам их никако користио.

Нажалост, Младићево хапшење није било праћено смањењем подривачке националистичке реторике, укључујући и нове изјаве званичника из РС којима подржавају распад државе, те шовинистичке коментаре против других етничких група. С тим у

вези, желим да изразим дубоку забринутост због недавних изјава из РС којима се оспорава државност БиХ, карактеришући земљу као “државну заједницу”, те игноришући чињеницу да је БиХ примљена као држава чланица у Уједињене нације 22. маја 1992. године, на основу директне и једногласне препоруке овог Савјета безбједности. На крају је Босна и Херцеговина, заједно са Словенијом и Хрватском, примљена у Уједињене нације једногласном одлуком. Овакве изјаве, које подривају уставну структуру дефинисану Општим оквирним споразумом за мир, морају бити озбиљно схваћене, нарочито у свјетлу других поступака којима се директно оспорава Општи оквирни споразум за мир, како је објашњено у овом и претходним извјештајима.

Поједини званичници и политичари у Федерацији БиХ су такође користили непожељну реторику, као што је подробно описано у мом извјештају. Двије водеће хрватске странке у БиХ настављају оспоравати законитост и легитимност актуелне Федералне владе. Одређени бошњачки политички лидери су појачали своју реторику као одговор на изјаве руководства РС, те су упозорили на могући сукоб ако би дошло до покушаја подјеле земље. Дуго времена упозоравам на озбиљну штету коју оваква реторика наноси, и поново користим ову прилику да позовем лидере Босне и Херцеговине да допринесу јачању и подстицању помирења, дијалога и суживота, умјесто ширења шовинизма, страха и неповјерења.

Узимајући у обзир наведене негативне трендове и поступке, не изненађује чињеница да није било значајног напретка у погледу приступања ЕУ или чланства у НАТО-у. Нити је било напретка у погледу испуњења пет циљева и два услова за затварање моје канцеларије.

Истовремено сам дубоко забринут ситуацијом у погледу владавине закона, обзиром да Република Српска редовно доводи у питање саме надлежности државних правосудних институција, укључујући надлежност и улогу Уставног суда БиХ.

Власти су такође наставиле да подривају и оспоравају и друге кључне државне институције у овој земљи. Тешко је отети се утиску да је намјера оваквих поступака да се институције прикажу као нефункционалне, те стога непотребне на државном нивоу.

Ово је погрешан приступ. Босна и Херцеговина и њени ентитети ће направити одлучан искорак тек када политички лидери схвате да ће ентитети и држава бити јаки само када су оба нивоа власти јака – оба нивоа ће постајати све јачи само када буду радили заједно и када држава добије подршку која јој је потребна да буде ефикасна.

Проблеми су такође настали и у Федерацији и шеснаест година након потписивања Мировног споразума још увијек постоји потреба за посредовањем моје канцеларије како би се ријешиле велике празнине у правном систему земље, које стварају значајне правне и политичке проблеме за земљу. У јулу мјесецу сам морао интервенисати у Средњебосанском кантону због покушаја да се игнорише устав и формира влада, што је могло да доведе до пораста тензија до неприхватљивог нивоа. Захваљујући мојој интервенцији, без кориштења бонских овлаштења већ у форми дописа, локалне странке су биле у могућности да ријеше ситуацију у складу са уставом, те утру пут за формирање владе у другим кантонима и, евентуално, чак и на државном нивоу. С обзиром на оно што и даље видим, још увијек постоји очита потреба за постојањем моје канцеларије како би попунила такве законске празнине и одржала стабилност. Ова потреба ће постојати све док Босна и Херцеговина не постане самоодржива и не буде чврсто и неповратно на путу ка интегрисању у ЕУ и НАТО.

Нешто слично овом приступу се дешавало и у мојој властитој земљи, Аустрији, након што су је амерички, руски, француски и британски војници ослободили 1945. године. Савезничке снаге су остале све док нису биле сигурне да неће доћи до поновног

оживљавања нацизма и да је демократија ухватила чврсте коријене у Аустрији.

Мој кључни мандат је да надгледам Дејтонски мировни споразум. Дејтонски споразум је, у суштини, мировни споразум, и сваки дан видимо знакове да, кад би се он поништио, озбиљне посљедице би могле да настану не само за БиХ, него такође и за регион и ширу међународну заједницу.

С обзиром на и даље присутне негативне трендове и нестабилност, неопходно је да EUFOR остане са извршним мандатом према Поглављу VII и да настави пружати помоћ OHR-у и другим међународним организацијама у испуњавању њихових мандата.

Док се сада морамо фокусирати на тренутне потешкоће, вјерујем да је једнако важно критички размотрити шта треба да урадимо да бисмо осигурали, дугорочно гледано, функционалну и одрживу земљу. Јасно је да треба да дамо подршку начелу преузимања одговорности у Босни и Херцеговини. У том смислу, дозволите ми да кажем неколико ријечи о томе како ја видим будући приступ међународне заједнице Босни и Херцеговини.

Сви се слажемо да је будућност Босне и Херцеговине у окриљу Европске уније и евро-атлантских институција. Стога ЕУ и НАТО морају играти важну улогу у Босни и Херцеговини да земљи помажу да испуни захтјеве потребне за остварење својих тежњи за чланством у обје организације.

Важно је да Босна и Херцеговина остане на дневном реду међународне заједнице све док посао не буде завршен. Неки сматрају да је сада вријеме да се Босна и Херцеговина препусти сама себи, неки говоре о замору међународне јавности Босном и Херцеговином. Не дијелим такав став и вјерујем да би такви потези отворили врата онима који покушавају да ослабе и на крају подијеле земљу и то би могло водити новом нередом. Међународна заједница је постигла изванредне резултате у Босни

и Херцеговини у протеклих 15 година, међутим из тренутне политичке ситуације је јасно да још нисмо постигли трајно и одрживо политичко рјешење које би осигурало трајне перспективе за мир.

Наше непрестано опредјељење и усредсређеност на Босну и Херцеговину је пут да се оствари циљ који сви желимо да постигнемо – Босна и Херцеговина која је стабилна, сигурна и своје проблеме рјешава институционалним путем док иде у правцу потпуне евро-атлантске интеграције. Искрено сам увјерен да ово може постати стварност уколико останемо посвећени задатку и ако коначно видимо суштинску промјену у начину на који се политика води у Босни и Херцеговини како би дијалог и здрави компромис постали правило, а не изузетак.

Даме и господо, упркос изазовима са којима се Босна и Херцеговина данас суочава, желим да честитам земљи на томе што је постала чланица овог тијела, те на изванредно обављеном послу. Чланство у Савјету безбједности даје БиХ могућност да стекне нове пријатеље широм свијета и добије поштовање многих земаља и треба се сматрати значајним успјехом њене спољне политике. Рекао бих да, по мом личном мишљењу, ово представља највећи спољно-политички успјех Босне и Херцеговине од Дејтона.

Желим да се лично захвалим амбасадору Ивану Барбалићу на пожртвованом раду, професионализму и идеализму.

Што се тиче будућности, желим да вас увјерим да сам у потпуности опредјељен да свој мандат обављам до краја и да осигурам да Мировни споразум буде у потпуности поштован. Пут напријед се не може остварити тако што ће се ићи уназад. Опредјељен сам и томе да на сваки могући начин пружим помоћ Петеру Соренсену у његовим дужностима специјалног представника Европске уније како би напредовали у остварењу европског програма. Од вас и од Савјета за имплементацију мира очекујем

да ми пружите пуну подршку у обављању мог посла, у складу са мандатом који сте ми дали, те у даљим успјешним активностима на очувању мира у земљи како бисмо достигли тачку када ће мир, стабилност и евро-атлантска будућност земље бити неопозиво остварени без трачка сумње.

Радимо сви заједно, цијела међународна заједница, да би прешли задње преостале метре планине, осигурали мир и осигурали будућност Босне и Херцеговине у ЕУ. Заједно то можемо. Заједно ћемо успјети.

Хвала вам.